

Odpovědnost státu za škodu

Obecně je rozhodný počátek řízení spojován s jeho počátkem dle procesních předpisů. Posun rozhodného počátku řízení před zahájení řízení dle procesních předpisů je výjimkou z pravidla. Aplikace této výjimky nemůže být dovozována pouze z nejistoty budoucího účastníka řízení ohledně jeho právního postavení, neboť je pravidlem, že tato nejistota, z níž plyne rovněž nejistota ohledně výsledku řízení, předchází samotnému zahájení řízení. Rovněž věřitel, jehož pohledávka nebyla řádně a včas uhrazena, je v nejistotě ohledně vymožení této pohledávky. Z toho však nelze dovodit, že by měla být odčiněna jeho újma již ode dne splatnosti pohledávky, nikoli až ode dne, kdy se se svým nárokem obrátí na soud. Je-li právní skutečností, s níž je spojován vznik újmy nesprávný úřední postup, tento postup nemůže působit újmu ještě před tím, než započal.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 24/2016, ze dne 20.12.2016)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Z. Z., zastoupené Mgr. Z.P., advokátem se sídlem v B., proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o zaplacení 350 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 10 C 164/2013, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 6. 8. 2015, č. j. 22 Co 170/2015-101, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 2 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 23. 2. 2015, č. j. 10 C 164/2013-81, výrokem I zamítl žalobu, jíž se žalobkyně domáhala zaplacení částky 350 000 Kč s příslušenstvím z titulu náhrady nemajetkové újmy způsobené nesprávným úředním postupem spočívajícím v nepřiměřené délce dědického řízení vedeného u Okresního soudu Brno-venkov pod sp. zn. 13 D 754/2003 (dále jen „posuzované řízení“), a výrokem II rozhodl o náhradě nákladů řízení.

2. Městský soud v Praze jako soud odvolací v záhlaví uvedeným rozsudkem změnil výrok I rozsudku soudu prvního stupně tak, že žalované uložil povinnost zaplatit žalobkyni částku 83 938 Kč s příslušenstvím, a ve zbylém rozsahu tento výrok potvrdil (výrok I). Dále odvolací soud uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů ve výši 10 200 Kč (výrok II).

3. Odvolací soud vyšel z doplněných skutkových zjištění soudu prvního stupně. Manžel žalobkyně zemřel dne 28. 2. 2003, načež bylo 15. 4. 2003 zahájeno posuzované řízení. Dne 23. 10. 2003 se konalo jednání, kde žalobkyně napadla neplatnost závěti. Usnesením ze dne 18. 5. 2004 byla žalobkyně odkázána, aby podala návrh na určení, že zůstavitel nebyl pro duševní poruchu schopen platně porýdit závěť.

4. Žalobkyně podala dne 28. 6. 2004 žalobu o určení neplatnosti závěti. Řízení bylo vedeno u Okresního soudu Brno-venkov pod sp. zn. 11 C 178/2004. Dne 22. 11. 2004 byla žalobkyně vyzvána k zaplacení soudního poplatku. Soud nařídil jednání na 22. 3. 2005, které však muselo být na žádost žalobkyně a poté z důvodu nepřítomnosti soudkyně odročeno na 27. 9. 2005. Po provedení části dokazování bylo jednání odročeno nejdříve na 24. 11. 2005, na žádost žalobkyně pak na 17. 1. 2006,

kdy se konalo další dokazování. Za účelem vypracování znaleckého posudku soud rozhodl o dalším odročení, tentokrát na neurčito. Znalec však ustanoven nebyl. Další nařízené jednání na 27. 6. 2006 bylo na žádost žalobkyně odročeno na 21. 9. 2006. Na jednání proběhla další část dokazování. Na dalším jednání konaném dne 2. 11. 2006 proběhlo další dokazování. Jednání bylo dále odročeno na 14. 12. 2006, z důvodu nepřítomnosti soudkyně bylo dále odročeno na 18. 1. 2007, kdy proběhlo další dokazování. Jednání bylo dále odročeno na 13. 3. 2007 a 15. 5. 2007 za účelem doplnění dokazování. Po tomto jednání bylo jednání opět odročeno na 14. 6. 2007, kdy proběhlo poslední dokazování a kdy soud vyhlásil rozsudek, jímž žalobu zamítl. Proti rozsudku soudu prvního stupně podala žalobkyně odvolání dne 30. 7. 2007. Dne 30. 11. 2007 byl rozsudek soudu prvního stupně zrušen a věc mu byla vrácena, neboť usnesení vydané v dědickém řízení podle § 174k odst. 2 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, v rozhodném znění, nevyhovovalo ve svém výroku požadavku této normy, protože neodkazovalo žalobkyni k podání žaloby na určení jejího dědického práva ani popření dědického práva dědiček ze závěti. Soudu prvního stupně bylo uloženo poučit o náležitostech žaloby podle § 174k odst. 2 o. s. ř. Další jednání bylo nařízeno na 20. 5. 2008. Byl změněn petit žaloby a jednání bylo odročeno na 8. 7. 2008, kdy proběhlo další dokazování a kdy strany předložily závěrečné návrhy. Jednání bylo odročeno na 15. 7. 2008 za účelem vyhlášení rozsudku. Toho dne však rozsudek vyhlášen nebyl, neboť došlo k dalšímu odročení, a to za účelem vypracování znaleckého posudku. Znalecký posudek byl vyhotoven 15. 1. 2009 a další jednání bylo nařízeno na 24. 9. 2009, kdy soud žalobu zamítl. Proti rozsudku podala žalobkyně odvolání. Jednání bylo nařízeno na 16. 9. 2010 a byl vynesena potvrzující rozsudek, který nabyl právní moci dne 4. 11. 2010.

5. V posuzovaném řízení soudní komisař nařídil dne 5. 4. 2011 jednání na 27. 4. 2011. Dne 31. 10. 2011 sdělil žalobkyni, že dcera zůstavitele zemřela a v řízení se bude pokračovat až po zjištění jejich dědiců a procesních nástupců. Dne 28. 8. 2012 bylo rozhodnuto, že dědici zůstavitelky jsou její synové. Usnesením soudu ze dne 2. 11. 2012 bylo rozhodnuto o dědictví. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 5. 12. 2012.

6. Po právní stránce odvolací soud uvedl, že dědické řízení tedy trvalo 9 let a 8 měsíců, což je i přes veškerá specifika věci nasvědčující její složitosti a procesní překážky objektivního charakteru (úmrtí jedné z dědiček) doba nepřiměřeně dlouhá. Po dobu 6 let a 5 měsíců nebylo v dědickém řízení pokračováno z důvodu probíhajícího řízení o určení dědického práva. V tomto řízení docházelo ze strany soudu k neodůvodněným průtahům a celková délka řízení neodpovídá předmětu řízení ani jeho složitosti. Žaloba byla z popudu dědického soudu podána vadně a tato vada byla odstraněna až odvolacím soudem. Další průtahy byly způsobeny nedůvodným odročováním jednání, příp. prodlevami při nařizování jednání. Kromě těchto dvou řízení probíhala ještě další dvě řízení, která však pro posuzovaný případ nemají zásadní význam.

7. Dále odvolací soud uvedl, že je předmětné řízení zatíženo nesprávným úředním postupem spočívajícím v porušení povinnosti vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Odvolací soud dovodil, že dědické řízení mělo pro žalobkyni význam zejména do doby, než vyšlo najevo, že není dědičkou zůstavitele, tedy do pravomocného skončení řízení vedeného pod sp. zn. 11 C 178/2004. Z toho důvodu odvolací soud při stanovení výše peněžitého zadostiučinění vyšel z úvahy, že se má žalobkyni dostat za dobu od zahájení posuzovaného řízení (15. 4. 2003) do skončení řízení vedeného pod sp. zn. 11 C 178/2004 (4. 11. 2010), tj. za dobu 7 let a 7 měsíců, neboť po skončení tohoto řízení již případná nejistota žalobkyně nemohla být vyšší než zanedbatelná. Odvolací soud vyšel z průměrné částky odškodnění za jeden rok trvání nepřiměřeně dlouhého soudního řízení ve výši 15 000 Kč, přičemž za první dva roky přiznal polovinu této částky. S ohledem na kritéria uvedená v § 31a odst. 3 zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“), pak uznal,

že řízení bylo do značné míry složité a probíhalo ve dvou stupních (bylo třeba vyslechnout mnoho svědků, byl vyžádán znalecký posudek a rozsudek soudu prvního stupně dvakrát přezkoumával odvolací soud), čemuž odpovídá snížení základní sazby o 30 % (složitost 20 % a více stupňů 10 %). K dalšímu snížení základní sazby o 10 % přistoupil odvolací soud z důvodu, že sama žalobkyně opakovaně žádala o odročení. Naopak z důvodu průtahů způsobených soudem odvolací soud zvýšil částku o 25 %. Význam dědického řízení zhodnotil odvolací soud jako průměrný. Celkem tedy přiznal žalobkyni 83 938 Kč s příslušenstvím. Jelikož byl rozsudek soudu prvního stupně změněn, přiznal odvolací soud žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 10 200 Kč za 3 úkony právní služby (převzetí zastoupení, podání žaloby, odvolání) podle § 7 a 9 odst. 3 písm. d) vyhlášky č. [177/1996](#) Sb. a za 3 režijní paušály podle § 13 odst. 3 citované vyhlášky.

II. Dovolání a vyjádření k němu

8. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně v rozsahu mimo části, kterými bylo žalobkyni vyhověno, dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena anebo má být dovolacím soudem vyřešena jinak. Jako dovolací důvod dovolatelka uvádí nesprávné právní posouzení věci. Dovolatelka spatřuje nesprávnost napadeného rozhodnutí v těchto důvodech:

- a. Odvolací soud nesprávně zhodnotil význam posuzovaného řízení, respektive od něj odvozenou délku řízení, neboť po skončení řízení vedeného pod sp. zn. 11 C 178/2004 byla dovolatelka stále dědičkou, a tudíž měla být odškodněna újma za celou délku posuzovaného řízení. V řízení vedeném pod sp. zn. 11 C 178/2004 nešlo o to, zda by dovolatelka měla být zcela vyloučena z dědění po jejím manželovi, ale pouze o určení, zda tamní dvě žalované jsou či nejsou závětními dědičkami dle konkrétní závěti. I když bylo pravomocně rozhodnuto, že dědičkami jsou, neznamenalo to, že by dovolatelka byla z dědictví vyloučena, jelikož konkrétní závěť pamatovala jen na některé věci po zůstaviteli. Odvolací soud se v tomto závěru odchýlil od ustálené judikatury Nejvyššího soudu, dle níž při výpočtu výše nároku na odčinění nemajetkové újmy se zásadně vychází z celkové délky posuzovaného řízení, přičemž eventuálně může být újma za různé části různá, nikdy ne však nulová.
- b. Odvolací soud nesprávně posoudil otázku začátku doby pro výpočet zadostiučinění. Doba se podle dovolatelky s přihlédnutím ke specifickým dědického řízení má počítat od úmrtí zůstavitele, nikoli od zahájení řízení. Tuto otázku dovolací soud dosud neřešil.
- c. Odvolací soud měl s ohledem na vady rozsudku soudu prvního stupně věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Dovolatelka odkazuje na zásadu, dle níž určení výše odškodnění je především věcí soudu prvního stupně, a dále na právo na plnohodnotný řádný opravný prostředek. Tuto otázku dovolací soud dosud neřešil.
- d. Odvolací soud se nedržel judikatury dovolacího soudu, když vzal částku 15 000 Kč za jeden rok trvání řízení jako průměrnou. Nejvyšší soud ve svém stanovisku ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cjpn 206/2010, uveřejněném pod číslem 58/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „Stanovisko“), judikoval rozpětí 15 000 – 20 000 Kč, průměrná částka by tedy mohla být 17 500 Kč, i když dovolací soud žádný průměr nestanovil. Odvolací soud tak pouze mechanicky převzal nejnižší možnou částku určenou Stanoviskem.
- e. Odvolací soud nesprávně snížil částku zadostiučinění o 10 % na základě kritéria složitosti řízení z důvodu počtu instancí, neboť řízení u odvolacího soudu probíhalo dvakrát z důvodu chybného poučení dovolatelky soudem. Byť odvolací soud zohlednil tuto okolnost k tíži státu při hodnocení kritéria postupu soudu, neměl tutéž okolnost přikládat dovolatelce k tíži v rámci kritéria složitosti řízení. Dovolatelka napadá rovněž výši procentuálního snížení, neboť toto pochybení soudu znamenalo prodlevu v rozsahu 4 let, přičemž za žádosti žalobkyně o odročení jednání způsobené objektivními překážkami znamenající prodloužení v rozsahu dnů snížil odvolací soud zadostiučinění

rovněž od 10 %.

f. Odvolací soud nesprávně snížil základní částku o 20 % z důvodu složitosti řízení, neboť složitost řízení byla standardní.

g. Odvolací soud postupoval nesprávně při výpočtu nákladů řízení, když dovodil, že je třeba aplikovat § 7 a 9 odst. 3 písm. d) vyhlášky č. [177/1996](#) Sb. Dovolatelka odkazuje na závěry nálezů Ústavního soudu, dle nichž má být tarifní hodnotou částka požadovaná k přisouzení. Tuto otázku má dovolací soud řešit jinak, než jak doposud rozhoduje. Dovolatelka dále namítá, že odvolací soud opomněl jeden úkon právní služby – předsoudní uplatnění nároku u Ministerstva spravedlnosti.

9. Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek společně s rozsudkem soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

10. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III. Formální náležitosti dovolání

11. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II. bod 7 zákona č. [404/2012](#) Sb. a čl. II bod 2 zákona č. [293/2013](#) Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

12. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

IV. Přípustnost dovolání

13. Podle ustanovení § 237 o. s. ř.: „Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.“

14. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (jako v této věci), je dovolatel povinen v dovolání pro každý jednotlivý dovolací důvod vymezit, kterou z podmínek přípustnosti považuje pro něj za splněnou (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. ledna 2015, sp. zn. 30 Cdo 3023/2014, nebo ze dne 21. května 2014, sp. zn. 30 Cdo 9/2014). Pouhá kritika právního posouzení odvolacího soudu ani citace (části) textu ustanovení § 237 o. s. ř. nepostačují (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2013, sp. zn. 32 Cdo 1389/2013, a ze dne 29. srpna 2013, sp. zn. 29 Cdo 2488/2013, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 21. ledna 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13, dostupným z [nalus.usoud.cz](#)). Dovolání ohledně námitek výše uvedených pod písmeny e. a f. není přípustné, neboť dovolatelka neuvedla, kterou z podmínek přípustnosti považuje pro ně za splněnou.

15. Ve vztahu k rozhodnému konci řízení dovolatelka namítá (námitka výše uvedená pod písm. a.), že z ustálené judikatury Nejvyššího soudu plyne závěr, dle něž při výpočtu výše nároku na odčinění nemajetkové újmy se zásadně vychází z celkové délky posuzovaného řízení, přičemž eventuálně může být újma za různé části různá, nikdy ne však nulová. Dovolatelka však neuvádí žádné konkrétní rozhodnutí Nejvyššího soudu, z něž tento závěr dovozuje. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 21. 10. 2015, sp. zn. 30 Cdo 243/2015, naopak dospěl k závěru, dle něž rozhodný počátek a rozhodný konec řízení z hlediska posuzování délky řízení se ne vždy striktně odvíjí od počátku a konce řízení dle procesních předpisů, neboť vždy je nutné mít na zřeteli, že má být odškodněna nemajetková újma

spočívající v nejistotě ohledně výsledku řízení. Proto Nejvyšší soud např. ve vztahu k vykonávacímu řízení dovodil, že je třeba vždy zkoumat, do jakého okamžiku šlo o účelné vedení řízení směřující k reálnému vymožení práva oprávněného, a od kdy již další průběh řízení ztrácí svůj význam (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2434/2010, uveřejněný pod číslem 10/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3320/2012), nebo ve vztahu k insolvenčnímu řízení dovodil, že z hlediska posouzení délky řízení je koncem řízení den, kdy insolvenční správce splnil vůči poškozenému (konkrétnímu oprávněnému v insolvenčním řízení) pravomocné rozvrhové usnesení (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2012/2010, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 132/2012). Dospěl-li odvolací soud k závěru, že po právní moci meritorního rozhodnutí vydaného v řízení vedeném pod sp. zn. 11 C 178/2004 již posuzované řízení mělo pro žalobkyni zanedbatelný význam, přičemž na základě této úvahy určil rozhodný konec posuzovaného řízení, postupoval v souladu s výše citovanou judikaturou Nejvyššího soudu.

16. Napadá-li dovolatelka závěr odvolacího soudu, dle nějž po skončení řízení vedeného pod sp. zn. 11 C 178/2004 již nebyla dědičkou po zůstaviteli, míří tím do skutkových zjištění soudů nižších stupňů. Z přezkumné povahy činnosti Nejvyššího soudu vyplývá, že dovolací soud je vázán skutkovým základem věci tak, jak byl vytvořen v důkazním řízení před soudem prvního stupně nebo před soudem odvolacím. V dovolacím řízení, v němž je jediným dovolacím důvodem nesprávné právní posouzení věci, nemůže být prováděno dokazování (§ 241a odst. 6 o. s. ř.).

17. Procesní otázkou vztahující se k formě rozhodnutí odvolacího soudu (námitka výše uvedená pod písmenem c.) se Nejvyšší soud ve své judikatuře již opakovaně zabýval. V usnesení ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1264/2013, Nejvyšší soud uvedl: „Odvolacímu soudu dává procesní předpis tři možnosti, jak o odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně rozhodnout. Je-li rozhodnutí soudu prvního stupně ve výroku věcně správné, tj. dospěje-li odvolací soud ke stejnému závěru o tom, jak má být o předmětu řízení rozhodnuto, rozhodnutí soudu prvního stupně podle ustanovení § 219 o. s. ř. potvrdí. Zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně odvolacím soudem podle ustanovení § 219a o. s. ř. přichází v úvahu, není-li rozhodnutí soudu prvního stupně správné, a zároveň jsou-li rozhodnutí soudu prvního stupně nebo řízení mu předcházející natolik vadné, že odvolací soud nemůže přistoupit ani ke změně napadeného rozhodnutí. Důvody, pro které je odvolací soud povinen rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit, jsou v ustanovení § 219a o. s. ř. uvedeny taxativně. Zatímco z důvodů uvedených v prvním odstavci ustanovení § 219a o. s. ř. může být zrušeno každé rozhodnutí soudu prvního stupně, podle odstavce druhého může být zrušeno jen rozhodnutí, jímž bylo rozhodnuto ve věci samé. Nesprávnost nebo neúplnost skutkových zjištění a skutkových závěrů soudu prvního stupně není vadou řízení, pro kterou by bylo možné rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit podle ustanovení § 219a odst. 1 písm. a) o. s. ř., ale jen za podmínek uvedených v ustanovení § 219a odst. 2 o. s. ř. Další důkazy ke zjištění neúplných skutkových zjištění nemohou být v odvolacím řízení provedeny za současného splnění dvou podmínek: a) jednalo by se o rozsáhlé doplnění dokazování, b) ke skutečnosti, která má být prokázána, nebylo před soudem prvního stupně provedeno žádné dokazování nebo k ní bylo provedeno dokazování jen zcela nedostatečné (§ 213 odst. 4 část věty za středníkem o. s. ř.). Za účelem provedení těchto důkazů musí být rozhodnutí soudu prvního stupně zrušeno podle § 219a odst. 2. Rozsáhlostí doplnění dokazování se přitom nerozumí množství důkazů, ale rozsah pro posouzení věci významných skutečností. Dospěje-li odvolací soud k závěru, že rozhodnutí soudu prvního stupně nelze potvrdit, neboť není správné (§ 219), a neshledá-li některý z důvodů, taxativně vyjmenovaných v ustanovení § 219a o. s. ř., pro který musí být rozhodnutí soudu prvního stupně zrušeno, napadené rozhodnutí podle ustanovení § 220 o. s. ř. změní.“ Nejvyšší soud dále v usnesení ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. 21 Cdo 3973/2014, uvedl: „Pro apelační systém, na kterém je založeno odvolací řízení upravené v občanském soudním řádu, je příznačné, že dává přednost rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzuje (§ 219 o. s. ř.) nebo mění (§ 220 o. s. ř.).“ V posuzovaném případě odvolací soud

pouze zopakoval důkaz obsahem spisu. Odlišné právní posouzení věci odvolacím soudem bez dalšího neodpovídá žádnému z taxativně uvedených důvodů pro zrušení rozhodnutí uvedených v § 219a o. s. ř. Takový závěr by byl v rozporu se smyslem apelačního systému. Odvolací soud se tudíž nijak neodchýlil od výše uvedené ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.

18. V rozsudku ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3026/2009, Nejvyšší soud uvedl: „Přiznání částky v rozmezí 15.000 Kč až 20.000 Kč, ve kterém představuje částka 15.000 Kč částku základní, lze zvažovat například podle takových kritérií, jakými jsou délka samotného kompenzačního řízení (za situace, kdy samotné kompenzační řízení je nepřiměřeně dlouhé, lze přiměřeně zvýšit danou částku, pokud se toho poškozený dovolává) či zcela zjevně nepřiměřená (extrémní) délka posuzovaného řízení.“ Z odůvodnění napadeného rozhodnutí je zřejmé, že odvolací soud při výpočtu zadostiučinění vycházel z částky základní, tj. 15 000 Kč za první dva a každý následující rok posuzovaného řízení. V okolnosti, že odvolací soud tuto částku v odůvodnění svého rozhodnutí neoznačil za základní, ale označil ji jako „průměrnou“, nelze spatřovat odklon od ustálené judikatury Nejvyššího soudu. Ani námitka výše uvedená pod písmenem d. tudíž nezakládá přípustnost dovolání.

19. Dovolání v části, jíž dovolatelka napadá nákladový výrok (námitka výše uvedená pod písm. g.), není přípustné dle § 238 odst. 1 písm. d) o. s. ř. (jež určuje, že dovolání podle § 237 není přípustné také proti rozsudkům a usnesením, v nichž dovoláním napadeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv, o pracovněprávní vztahy nebo o věci uvedené v § 120 odst. 2; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží). V usnesení ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 29 ICdo 34/2013, Nejvyšší soud dovodil, jestliže soudy nižších stupňů rozhodly, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před těmito soudy vedených, je pro posouzení, zda dovoláním napadenými výroky o nákladech řízení bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč, určující výše nákladů řízení, jejichž náhradu takto dovolateli odepřely. Pro posouzení takto odepřené částky v řízení, jehož předmětem je odčinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení, Nejvyšší soud v usnesení ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3378/2013, dovodil, že je třeba vycházet z tarifní hodnoty dle § 9 odst. 4 písm. a) vyhlášky č. [177/1996](#) Sb. Jelikož dovolatelka právě tento závěr dovoláním zpochybňuje, přičemž uvádí, že soudy měly vycházet z tarifní hodnoty vycházející z žalobního žádání, není žádoucí, aby dovolací soud pro posouzení výše náhrady nákladů řízení, která dovolatelce měla být odepřena, z tohoto postupu vycházel, když právě tento postup má být předmětem meritorního posouzení. Dovolací soud tudíž pro určení výše odepřené částky vycházel z postupu, který navrhuje dovolatelka, aniž by se zabýval jeho správností. Dle tohoto postupu by odměna advokáta byla v souzené věci stanovena za čtyři úkony právní služby (včetně dovolatelkou namítaného opomenutého úkonu), podle § 8 odst. 1 (z tarifní hodnoty 350 000 Kč) a § 7 bodu 6 vyhlášky č. [177/1996](#) Sb., ve výši 38 800 Kč. Jako náhrada hotových výdajů podle § 13 odst. 3 vyhlášky č. [177/1996](#) Sb. by náleželo za čtyři úkony právní služby celkem 1 200 Kč. Odvolací soud nepřipočetl k náhradě nákladů řízení daň z přidané hodnoty, přičemž ani dovolatelka nenamítá, že tak učinit měl, tudíž není zřejmé, zda advokát je plátcem daně z přidané hodnoty. Nicméně ani s připočtením daně z přidané hodnoty ve výši 21 % (8 400 Kč) výše náhrady nákladů řízení (celkem 48 400 Kč), která měla být rozsudkem odvolacího soudu dovolatelce odepřena, nepřevyšuje hranici pro přípustnost dovolání ve smyslu § 238 odst. 1 písm. d) o. s. ř. (výše uvedených 50 000 Kč).

20. Dovolací soud shledal dovolání přípustným pro řešení otázky stanovení rozhodného počátku dědického řízení pro účely posouzení a případného odškodnění jeho nepřiměřené délky (námitka výše vymezená pod písmenem b.), neboť tato otázka v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

V. Důvodnost dovolání a právní úvahy dovolacího soudu

21. Dovolání není důvodné.

22. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné vady neshledal.

23. Postup po úmrtí zůstavitele v rozhodné době upravovala vyhláška č. [19/1988](#) Sb., o postupu při úmrtí a o pohřbenictví. Podle § 1 odst. 1 této vyhlášky muselo být úmrtí mimo zdravotnické zařízení bezodkladně oznámeno územnímu nebo závodnímu obvodnímu lékaři, popřípadě lékaři pověřenému vykonávat tuto službu nebo lékařské službě první pomoci. Pověřený lékař následně prohlédne mrtvého za účelem zjištění příčiny úmrtí. Podle § 3 odst. 1 jestliže prohlízející lékař nerozhodne o provedení pitvy, je povinen oznámit úmrtí bezodkladně po prohlídce mrtvého příslušnému národnímu výboru pověřenému vedením matriky, a to na listu o prohlídce mrtvého, a podle odst. 2 v případech, v nichž je stanovena povinnost pitvy, rozhodne prohlízející lékař na listu o prohlídce mrtvého o jejím provedení, nařídí převoz mrtvého a současně odešle předběžné hlášení o úmrtí národnímu výboru pověřenému vedením matriky.

24. Matričním úřadem je obecní úřad, městský úřad, úřad městské části, úřad městského obvodu nebo újezdní úřad [srov. § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. [301/2000](#) Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen MatrZ)]. Tyto orgány jsou podle § 82 MatrZ povinny oznámit okresnímu soudu, příslušnému k řízení o dědictví, úmrtí fyzické osoby, zapsané do jejich knihy úmrtí.

25. Řízení o dědictví formálně začíná usnesením dědického soudu o zahájení řízení. Řízení soud obvykle zahájí podle § 175a o. s. ř., ve znění účinném k 15. 4. 2003, bez návrhu, jakmile se dozví ze sdělení matričního úřadu, že někdo zemřel, nebo jakmile se dozví o tom, že někdo byl pravomocným rozhodnutím soudu prohlášen za mrtvého.

26. Důvodem k zahájení řízení bez návrhu je rovněž podnět jiného orgánu veřejné správy, orgánu Policie ČR nebo orgánu obce, popřípadě podnět fyzické osoby, jestliže je z nich nepochybné nebo jestliže vyplynulo z šetření, které bylo na jejich základě soudem provedeno, že někdo zemřel nebo že byl prohlášen za mrtvého. V tomto způsobu zahájení dědického řízení se projevuje zásada oficiality (srov. Bílek, P., Fiala, R., Jindřich, M., Wawerka, K. a kol. Notářský řád a řízení o dědictví. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, xxxii, s. 771-773).

27. Řízení o dědictví lze rovněž zahájit na návrh (§ 175a odst. 2 o. s. ř., ve znění k 15. 4. 2003). K návrhu je věcně legitimován zejména ten, kdo o sobě tvrdí, že je dědicem, stát potom tehdy, tvrdí-li, že mu má dědictví připadnout, nebo ten, kdo vypravil pohřeb zůstavitele. Může jej však podat také osoba, která výše zmíněné kategorie nenaplnuje. Podáním návrhu je řízení zahájeno (srov. 82 odst. 1 o. s. ř.); skutečnost, že navrhovatelem je osoba, která není k návrhu věcně legitimována, se projeví až v průběhu řízení v tom, že s ní soudní komisař (soud) přestane jednat, jakmile zjistí, že není účastníkem řízení (srov. Bílek, P., Fiala, R., Jindřich, M., Wawerka, K. a kol. Notářský řád a řízení o dědictví. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, xxxii, s. 771 a 772).

28. Evropský soud pro lidská práva obecně spojuje počátek civilního řízení pro účely posouzení jeho délky se zahájením řízení před soudem prvního stupně (srov. např. rozsudek ESLP ve věci Buchholz proti Spolkové republice Německo ze dne 6. 5. 1981, stížnost č. 7759/77, § 48). V případě řízení zahajovaných bez návrhu Nejvyšší soud ve Stanovisku (bod III. 1.) určil jako rozhodný počátek řízení den, kdy rozhodnutí o zahájení řízení bylo doručeno účastníkovi.

29. Dle judikatury Evropského soudu pro lidská práva však může rozhodný počátek řízení také předcházet zahájení řízení dle procesních předpisů (srov. rozsudek ESLP ve věci Golder proti Spojenému království ze dne 25. 6. 1975, stížnost č. 4451/70, § 32). Za rozhodný počátek řízení tak může být určen den zahájení správního řízení, zvláště pokud dané správní řízení bylo podmínkou pro podání žaloby v řízení soudním (srov. rozsudek ESLP ve věci X. proti Francii ze dne 31. 3. 1992, stížnost č. 18020/91, § 31, rozsudek ESLP ve věci König proti Německu ze dne 28. 6. 1978, stížnost č. 6232/73, § 98, nebo rozsudek ESLP ve věci Schmidtová proti České republice ze dne 22. 7. 2003, stížnost č. 48568/99, § 54 - 55). Totéž platí pro řízení vedená před profesní komorou, jež je v postavení orgánu veřejné moci (srov. rozsudek ESLP ve věci Houbal proti České republice ze dne 14. 6. 2005, stížnost č. 75375/01, § 40).

30. V rozsudku ze dne 21. 10. 2015, sp. zn. 30 Cdo 243/2015, Nejvyšší soud uvedl: „Počátek a konec řízení z hlediska posuzování jeho délky se neodvíjí striktně od počátku a konce řízení dle procesních předpisů. Jelikož je odškodňována újma spočívající v nejistotě ohledně výsledku řízení, je pro stanovení počátku a konce řízení významné nejen, že řízení dle procesních předpisů trvá, ale zejména, že účastník je jako trvající vnímá.“

31. Z výše uvedeného plyne, že obecně je rozhodný počátek řízení spojován s jeho počátkem dle procesních předpisů. Posun rozhodného počátku řízení před zahájení řízení dle procesních předpisů je výjimkou z pravidla. Aplikace této výjimky nemůže být dovozována pouze z nejistoty budoucího účastníka řízení ohledně jeho právního postavení, neboť je pravidlem, že tato nejistota, z níž plyne rovněž nejistota ohledně výsledku řízení, předchází samotnému zahájení řízení. Rovněž věřitel, jehož pohledávka nebyla řádně a včas uhrazena, je v nejistotě ohledně vymožení této pohledávky. Z toho však nelze dovodit, že by měla být odčiněna jeho újma již ode dne splatnosti pohledávky, nikoli až ode dne, kdy se se svým nárokem obrátí na soud. Nelze totiž odhlédnout od toho, že právní skutečností, s níž je v tomto případě spojován vznik újmy, je nesprávný úřední postup, z čehož plyne, že tento postup zásadně nemůže působit újmu ještě před tím, než započal.

32. Okolnosti, za nichž Evropský soud pro lidská práva dovedl dřívější počátek posuzovaného řízení, spočívaly v tom, že právní řád účastníkům řízení v dřívějším zahájení soudního řízení bránil (např. v podobě nezbytného správního řízení před zahájením řízení soudního). V posuzovaném případě (dědickém řízení) sice samotnému zahájení řízení rovněž předcházely úkony jiných orgánů veřejné moci, současně však právní řád dovolatelce nijak nebránil v tom, aby dědické řízení zahájila sama podáním návrhu na jeho zahájení. Za daných okolností tudíž nebylo důvodné, aby odvolací soud vycházel z dřívějšího počátku řízení stanoveného ke dni úmrtí zůstavitele.

VI. Závěr

33. Jelikož odvolací soud neshledal dovolání důvodným, postupoval podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. a dovolání zamítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)

- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)
- [Vzájemné plnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Věcná příslušnost](#)